

Streszczenie

Data sporządzenia: 07.09.2020 r.

Autor: mgr Małgorzata Serafin

Tytuł: Praca indywidualna a praca w grupie; poszukiwanie najbardziej korzystnej formy interakcji w klasie

Człowiek jako istota społeczna jest stworzona do przebywania z innymi ludźmi oraz do tworzenia interakcji z nimi. Interakcję rozumiemy jako wzajemne oddziaływanie na siebie uczestników danej grupy lub społeczności. Interakcja jest niezbędnym czynnikiem nauki; realizowanie podjętych celów edukacyjnych jak również nabywanie kompetencji językowych zachodzi zawsze poprzez interakcje, a uczenie się staje się najbardziej efektywne gdy uczeń jest mocno zaangażowany. Co za tym idzie, wzajemne porozumiewanie się, komunikacja interpersonalna między uczniami oraz między nauczycielem a uczniami są obecne w potocznym rozumieniu społeczności, ale również w rozważaniach naukowych. Uczniowie wchodząc w interakcje podczas procesu uczenia się, realizują nie tylko cele kształcenia, ale również nabywają umiejętność sprawnego posługiwania się językiem rozumianym jako instrument myślenia i narzędzie porozumiewania.

Podczas lekcji języka angielskiego interakcje między nauczycielem a uczniami przybierają różne formy, może to być praca indywidualna, praca w grupie lub frontalne nauczanie skierowane do całej klasy jednocześnie. Niniejsza rozprawa ma na celu wzbogacenie wiedzy teoretycznej i praktycznej z zakresu stosowania różnych form interakcji w klasie. Praca doktorska podejmuje próbę porównania pracy indywidualnej i pracy w grupie oraz poszukiwanie najbardziej korzystnej formy interakcji w trakcie procesu uczenia języka angielskiego. W powyższej pracy, wyrażenie *najbardziej korzystna forma interakcji* jest rozumiana jako forma, która ma pozytywny wpływ na trzy aspekty nauki języka obcego: stopień znajomości języka obcego (który jest mierzony poprzez porównanie wyników otrzymanych podczas krótkich pisemnych testów); chęć do uczestniczenia w zajęciach wykazywana przez ucznia; ogólna atmosfera na lekcji. W niniejszej pracy przedstawiono zarówno mocne jak i słabe strony pracy indywidualnej i grupowej. Wyniki badań zostały skontrastowane z ankietami uczniów, które miały pokazać, który styl pracy jest dla nich bardziej korzystny. Osiągnięcie zakładanych w pracy celów badawczych było możliwe tylko dzięki przeprowadzeniu dokładnego i systematycznego przeglądu literatury oraz badań empirycznych w tym zakresie.

Konieczność takiego badania uzasadniona jest niewielką ilością publikacji dotyczących konkretnie porównania pracy indywidualnej i grupowej w ostatnim czasie. Mimo, że ta tematyka jest przedmiotem badań od wielu lat (m.in. Long et al., 1976; Pica i Doughty, 1985; Rulon i McCreary, 1986; Bygate, 1988; Seliger, 1997; Bell, 1998; Łęska, 2008), wielu naukowców uważa (m. in. Long i Porter, 1985; Stotz, 1991; Hall, 2003; Baines et al., 2007; Kindermann, 2015), że jest to pole niedostatecznie zbadane. Co więcej, nauczyciele niejednokrotnie zmagają się z problemami z organizacją pracy uczniów podczas lekcji. Zdarza się, że przeważa tylko jedna forma pracy i uczniowie nie są odpowiednio aktywowani do przyswajania języka obcego. Biorąc pod uwagę wyżej przedstawione argumenty oraz ciekawość naukową badacza niezbędnym jest dokładne zbadanie i opisanie najbardziej korzystnych form pracy w grupie. Uwzględniając wskazany powyżej cel badań, sformułowany został

główny problem badawczy: która forma interakcji jest najbardziej korzystna dla uczniów? W celu rozpoczęcia rozważań zostały założone następujące pytania badawcze:

RQ1: Czy wybór typu interakcji ma znaczący wpływ na zaangażowanie uczniów podczas lekcji?

RQ2: Czy wybór typu interakcji ma znaczący wpływ na poprawność językową uczniów w pracach pisemnych?

RQ3: Czy wybór typu interakcji ma znaczący wpływ na płynność językową uczniów w pracach pisemnych?

RQ4: Która forma interakcji stwarza najbardziej przyjazną atmosferę podczas lekcji?

Stworzony na potrzeby badania model badawczy, przegląd literatury oraz powyższe pytania badawcze zakładają weryfikację następujących hipotez:

H0a: Nie ma statystycznie znaczącego związku pomiędzy zaangażowaniem uczniów a typem interakcji.

H0b: Nie ma statystycznie znaczącego związku pomiędzy poprawnością uczniów w pracach pisemnych a typem interakcji.

H0c: Nie ma statystycznie znaczącego związku pomiędzy płynnością językową uczniów w pracach pisemnych a typem interakcji.

H1: Uczniowie są bardziej zaangażowani w zajęcia prowadzone w szkole podczas pracy grupowej.

H2: Pisemne prace uczniów są bardziej poprawne językowo podczas pracy indywidualnej.

H3: Pisemne prace uczniów są bardziej rozbudowane i twórcze podczas pracy indywidualnej.

Niniejsza dysertacja składa się z sześciu rozdziałów. W celu przedstawienia tła teoretycznego zagadnienia, zostały napisane trzy rozdziały, które zgromadziły potrzebną wiedzę do zgłębienia tematu stylów pracy podczas lekcji języka angielskiego. W pierwszym rozdziale przedstawiono szeroki opis interakcji, które zachodzą między ludźmi: interakcja w obcym języku, interakcja podczas lekcji języka angielskiego, opis mowy nauczyciela oraz mowy używanej przez rodzimych użytkowników języka w stosunku do użytkowników, dla których jest on obcy. Co więcej, w tym rozdziale została zawarta charakterystyka interakcji jakie zachodzą w klasie, opis interaktywnej klasy, analiza dyskursu, który ma miejsce w klasie oraz różne podejścia do tej analizy. Zostały również przedstawione kluczowe dla tego tematu hipotezy i teorie. Dodatkowo, rozdział ten zawiera badania naukowe innych autorów, którzy również zgłębiali zagadnienie interakcji.

Drugi rozdział został poświęcony opisowi różnych form interakcji w klasie, zostało dokonane porównanie trzech stylów pracy: nauczanie indywidualne, grupowe oraz frontalne nauczanie skierowane do wszystkich uczniów jednocześnie; zostały zestawione ich zalety oraz wady. Ten rozdział zawiera dogłębny opis grupy, różne formy grupowania studentów oraz aktualny stan badań dotyczący tego zagadnienia.

W trzecim rozdziale podjęto próbę identyfikacji i analizy interaktywnych wzorców, które są stosowane podczas wszystkich form interakcji w klasie. W tej sekcji zostało zestawione i opisane: grupowanie uczniów,

naprzemiennosc dialogu, wybor tematu, formowanie pytan oraz rone formy korekcji stosowane przez nauczyciela.

Czwarty rozdzial zawiera dokladna charakterystyce metody badawczej; obejmuje przedstawienie celow i metod badawczych, instrumentow, uczestnikow badania, problemow i hipotez badawczych. Zastosowane w pracy metody badawcze mialy charakter przede wszystkim jakoosciowy. Metodologia jaka zostala wykorzystana w powyzzszym badaniu to eksperyment polaczony z obserwacja oraz ankietą. Osiagnieciu celow rozprawy podporzadkowany zostal dobór obiektu badawczego. Obiektem niniejszych badan byli uczniowie pierwszej klasy gimnazjum, ktorzy zostali odgornie przez szkole podzieleni na dwie grupy. Byli oni w jednakowym wieku, ich poziom jezykowy byl bardzo zblizony, a zostalo to zbadane za pomoca t testu oraz testu korelacji. W jednej grupie znaczna wiekszosc cwiczen byla wykonywana indywidualnie, natomiast w drugiej grupie przewazala praca grupowa. W polowie badania, grupy zostaly zamienione, tak aby kazdy z uczniow mogl doswiadczyc obu form interakcji. Obie grupy byly obserwowane przez jedna godzine lekcyjna w tygodniu od 21 pazdziernika 2015 do 9 lutego 2017, co po odjeciu wakacji letnich oraz zimowych daje poltora roku szkolnego obserwacji, a co za tym idzie 78 godzin lekcyjnych. Podczas badania zglebiane bylo zagadnienie wplywu ronznych form interakcji na trzy aspekty: poziom zaangazowania uczniow, ich chet do pracy na lekcji, poprawnosc oraz plynnosc jezykowa w pracach pisemnych. Aby zweryfikowac hipotezy badawcze, badacz porownal jednakowe cwiczenia, ktore byly wykonywane w obu grupach. Rezultaty otrzymane w wyniku tego eksperymentu byly zestawione z wynikami ankiet oraz z notatkami zapisanymi podczas obserwacji. Calosc otrzymanych wynikow tworzy wieloaspektowa analize form pracy na lekcji, przedstawiona z perspektywy ucznia oraz obiektywnego badacza. Tak zlozony opis bedzie mogl sluzyc jako podstawa do wyciagniecia wnioskow oraz sformulowania tez, ktore beda praktycznymi wskazowkami zarowno dla badacza jaki i nauczyciela jezyka angielskiego.

Piasty rozdzial zostal poswiecony wynikom uzyskanym podczas przeprowadzonego badania; sa one przedstawione w trzech sekcjach: ankiety, obserwacja i eksperyment. Zebrane dane zostaly zobrazowane na wykresach, diagramach i w tabelach. Badacz przeprowadzil trzy ankiety, dwie z nich zawieraly otwarte pytanie, natomiast trzecia skladalala sie z zamknietych pytan. Wyniki dwuch pierwszych ankiet sa praktycznie takie same; uczniowie zapytani o najbardziej dla nich korzystna forme interakcji, w pierwszej ankiecie w 75% wybrali prace w grupie, a 12% prace indywidualna. W drugiej ankiecie wyniki byly bardzo podobne, 62% ankietowanych wybralo prace grupowa jako bardziej korzystna forme interakcji, a tylko 25% opowiedzialo sie za prace indywidualna. Ten typ interakcji zostal uznany przez uczniow za lepszy z uwagi na przyjazna atmosfere, mozliwosc wspolnej pracy z rowiesnikami oraz wieksza autonomie pracy. Trzecia ankieta przyniosla bardziej ronznorodne odpowiedzi; uczniowie docenili obie formy interakcji; podczas pracy w grupie moga wspolpracowac z rowiesnikami, chetniej prosza ich o pomoc, dzieki czemu praca odbywa sie w mniej formalnych warunkach. Natomiast podczas pracy indywidualnej, uczniowie moga calkowicie skupic sie na danym poleceniu, nie sa rozkojarzeni przez kolegow i sa silniej zmotywowani, aby dokończyć zlecone im zadanie. Uczestnicy ankiety przyznali, iz obie formy interakcji zapewniaja im podobny stopien bezpieczenstwa. Podsumowujac trzecia ankieta, uczniowie zaaprobowali obie formy interakcji, doceniajac zarowno ich mocne oraz slabsze strony. Niemniej jednak, podczas tej ankiety, praca indywidualna uzyskala lekka przewage nad prace grupowa.

Podczas obserwacji, badacz notowal i ocenial stopien zaangazowania uczniow w trakcie lekcji, ich spontanicznosc, liczy l ilosc ochotnikow, ktorzy zgłaszali sie w ciagu lekcji. W czasie pierwszej fazy

eksperymentu, można było zauważyć, iż uczniowie, którzy pracowali w grupie byli znacznie bardziej zaangażowani w naukę oraz przebieg lekcji, atmosfera była bardziej przyjazna, a liczba ochotników była wyższa, przeciętnie na każdej lekcji zgłaszało się 5.5 ochotników. Co więcej, uczniowie byli bardziej zrelaksowani oraz zmotywowani, w większości przypadków ich aktywność była spontaniczna i nauczyciel nie musiał zmuszać ich do wzięcia udziału w zajęciach. Natomiast druga grupa była rozczarowana faktem, iż musi pracować indywidualnie. Zdecydowana większość uczniów nie była kooperatywna i nauczyciel musiał zmuszać ich do uczestnictwa w zajęciach. Liczba ochotników była znacznie niższa, tylko 1.8 ochotnika, uczniowie byli bardziej spięci i powściągliwi. Ta faza eksperymentu jasno pokazała, iż uczniowie są bardziej zaangażowani oraz chętni do pracy, gdy pracują w grupie. Podczas drugiej fazy eksperymentu, po zmianie grup, sytuacja lekko się zmieniła, wyniki nie były tak jednoznaczne. Podobnie jak podczas pierwszej fazy, uczniowie byli bardziej aktywni podczas pracy grupowej, liczba ochotników była również wyższa w tej grupie. Podczas pracy indywidualnej średnio było to 1.5 ochotnika, natomiast podczas pracy grupowej 2.1. Uczniowie z klasy 1D, którzy zostali poproszeni o zmianę trybu pracy na indywidualny, byli niezadowoleni z tego faktu, byli mniej chętni do pracy, a na zajęciach atmosfera była bardziej formalna. Jeżeli chodzi o porównanie spontaniczności w zachowaniu oraz poziomu stresu w tej fazy eksperymentu, wyniki są podobne. Podsumowując, wyniki obserwacji jasno wskazują, iż praca grupowa jest bardziej korzystna dla uczniów, powoduje ona, iż są oni bardziej zrelaksowani oraz chętni do pracy; było to widoczne zarówno w pierwszej jak i w drugiej fazy eksperymentu, jednakże różnica była bardziej znacząca podczas pierwszej fazy.

Wyniki zebrane podczas eksperymentu zostały zebrane i porównane w oprogramowaniu Statistica 12 i dostarczyły one trzy wnioski. Po pierwsze, typ interakcji na lekcji nie wpływa na poprawność prac pisemnych uczniów, podobny wniosek został wyciągnięty z trzeciej ankiety, gdzie uczniowie stwierdzili, iż obie formy interakcji motywują ich do aktywnego uczestniczenia na zajęciach. Po drugie, eksperyment wykazał, iż typ interakcji ma wpływ na biegłość językową uczniów. Uczniowie są bardziej twórczy, mają więcej pomysłów oraz tworzą większą ilość zdań, kiedy pracują razem. Podczas prac pisemnych, ich zdania były bardziej rozbudowane, a podczas burz mózgow liczba pomysłów znacznie wyższa. Po trzecie, jak można wnioskować z wykresu 4.26, typ interakcji ma wpływ na poziom zaangażowania uczniów. Jest to ta sama konkluzja, która została sformułowana na podstawie obserwacji; uczniowie są bardziej chętni do pracy kiedy pracują w grupach, częściej się zgłaszają, a atmosfera jest bardziej przyjazna.

W rozdziale szóstym zostały przedstawione i omówione powyższe wyniki oraz rekomendacje dla kadry nauczycielskiej. Analiza wyników badania dała możliwość odpowiedzi na pytania badawcze oraz pozwoliła zaakceptować bądź wykluczyć hipotezy. W nawiązaniu do pierwszego pytania badawczego, zarówno eksperyment jak i obserwacja dały jasną odpowiedź: wybór typu interakcji ma znaczący wpływ na zaangażowanie uczniów podczas lekcji. Odnosząc się do drugiego pytania, wybór typu interakcji nie ma wpływu na poprawność językową uczniów w pracach pisemnych. Odnosnie trzeciego pytania badawczego, wybór typu interakcji ma znaczący wpływ na płynność językową uczniów w pracach pisemnych. Odpowiadając na ostatnie pytanie badawcze stwierdzono, że praca grupowa sprzyja stworzeniu bardziej przyjaznej atmosfery, uczniowie czują się bardziej rozluźnieni i są bardziej chętni do aktywnego uczestnictwa w zajęciach. Z grupy hipotez zerowych zostały wykluczone hipotezy H_{0a} oraz H_{0c} . Zarówno eksperyment jak i obserwacja pokazały, iż istnieje statystycznie znaczący związek pomiędzy zaangażowaniem uczniów oraz ich twórczością podczas prac pisemnych a typem interakcji. Z drugiej strony, hipoteza H_{0b} została zaakceptowana, ponieważ nie ma statystycznie znaczącego

związku pomiędzy poprawnością uczniów w pracach pisemnych a typem interakcji. Odnosząc się do hipotez alternatywnych, pierwsza hipoteza została zaakceptowana, zarówno obserwacja, eksperyment i ankiety z uczniami udowodniły, iż uczniowie są bardziej zaangażowani w lekcje podczas pracy grupowej; druga hipoteza została odrzucona, ponieważ nie został odnaleziony dowód na hipotezę, która mówi, że prace pisemne uczniów są bardziej poprawne językowo podczas pracy indywidualnej; trzecia hipoteza również została odrzucona, eksperyment wykazał, iż uczniowie wykazują się większą płynnością językową podczas pracy grupowej, nie podczas pracy indywidualnej, jak to zakładała hipoteza H3. Pracę podsumowuje zakończenie oraz wykaz wykorzystanej bibliografii. W dołączonym aneksie zamieszczono wszelkie materiały uzupełniające.

Założony cel napisania tej pracy został osiągnięty, ponieważ zostało udowodnione, iż praca grupowa może być nazwana najbardziej korzystną formą interakcji. Angażuje ona uczniów do aktywnego udziału w lekcji, tworzenia większej liczby zwrotów językowych oraz buduje bardziej przyjazną atmosferę. Wnioski wyciągnięte z badania dają pewne wskazówki dotyczące nauki języka angielskiego. Konstatacją z pracy doktorskiej jest to, że nauczyciele powinni częściej stosować pracę grupową na swoich lekcjach. Oczywiście, nie jest możliwe korzystanie w klasie tylko z jednego rozwiązania, jednak można urozmaicić formę prowadzenia pewnych części lekcji, włożyć jak najwięcej wysiłku, aby praca grupowa była częstym elementem lekcji języka angielskiego.

Martyna Serfin

